

Bydgoszcz, 3 lipca 2019 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.IX.431.2.23.2019.RK/JDa

**Pani
Hanna Bońkowska
Kierownik
Gminnego Ośrodka
Pomocy Społecznej
Rogowo 51
87-515 Rogowo**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 pkt 3 i art. 197 b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2018 r. poz. 998 z późn. zm.) oraz § 4 i § 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. poz.1477) w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, Rogowo 51, 87-515 Rogowo (zwanym dalej GOPS lub Ośrodkiem) przeprowadzona została w dniach 10, 12 czerwca 2019 r. kontrola prawidłowości.

Kontrola przeprowadzona została przez:

- R.K. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierującego zespołem inspektorów,
- J.D. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,

na podstawie Upoważnienia Nr 328/2019 z dnia 28 maja 2019 r.

w zakresie:

- realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zgodności zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2017 r. do 9 czerwca 2019 r.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocena:

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o rozmowę i wyjaśnienia p. Hanny Bońkowskiej – Kierownika GOPS, p. XX – asystenta rodziny oraz analizę dokumentacji.

Gmina została ustawowo zobowiązana do realizacji zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 10 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (zwanej dalej ustawą), pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art.190. W gminie Rogowo ww. zadanie realizuje GOPS.

GOPS działa obecnie na podstawie Statutu z dnia 18 lutego 2010 r. przyjętego Uchwałą Nr XXXI/5/10 Rady Gminy Rogowo. Dokument nie był aktualizowany, w związku z tym nie uwzględnia realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zadania Ośrodka ustalone zostały w Regulaminie Organizacyjnym, z dnia 19 grudnia 2017 r., wprowadzonym Zarządzeniem Kierownika Nr 5/2017. Dokument zawiera w § 4 wyodrębnione w strukturze Ośrodka stanowisko asystenta rodziny, jednak nie wyszczególnia zadań przypisanych ustawowo do ww. stanowiska. Zastosowano natomiast zapis w § 15, iż szczegółowy zakres zadań i obowiązków pracowników zawarty jest w zakresie czynności.

Wójt Gminy Rogowo Upoważnieniem Nr SO.0052.11.2018, z dnia 3 grudnia 2018 r., upoważnił Kierownika GOPS p. Hannę Bońkowską do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji. W latach poprzednich Kierownik GOPS nie posiadała ww. upoważnienia.

W wyniku czynności kontrolnych stwierdzono również, że w strukturze jednostki kontrolowanej nie wyodrębniono zespołu do spraw asysty rodzinnej, co jest zgodne z art. 10 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny.

W zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustalono, co następuje:

- odnośnie do zapisu art.176 pkt 1: *opracowanie i realizacja 3- letnich gminnych programów wspierania rodziny,*
- zgodnie z art.179 ust.1 wyżej cytowanej ustawy *w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.*

Gmina opracowała i realizuje 3-letni Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2018-2020 przyjęty Uchwałą Nr XXXVI/41/18 Rady Gminy Rogowo z dnia 15 października 2018 r.

Celem głównym Programu jest skuteczne wspieranie rodzin do prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczej, a tym samym utrzymanie dziecka w rodzinie, bądź jego powrót do rodziny. Dokonana analiza sytuacji społeczno-demograficznej na przykładzie rodzin korzystających ze wsparcia Ośrodka, pozwoliła na sformułowanie celów szczegółowych. Realizacja programu uwzględnia konkretne działania z przypisanymi do nich podmiotami odpowiedzialnymi za realizację zadania oraz wskaźniki. Realizatorzy programu wykazują zaangażowanie, informując GOPS o poziomie osiągnięcia zadań w swoim obszarze. Nie dokonywano ewaluacji programu. Wcześniej nie opracowywano ww. programu.

W okresie objętym kontrolą Kierownik GOPS nie dopełniła obowiązku rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny. Nie opracowano sprawozdania za rok 2017. Natomiast sprawozdanie za rok 2018 jest w trakcie opracowywania i zostanie przedstawione na Sesji Rady Gminy w miesiącu czerwcu br.

W okresie objętym kontrolą GOPS zatrudniał następujących asystentów rodziny:

- p. XX – w ramach umowy zlecenie, w okresie od 1 stycznia 2017 r. do 31 czerwca 2017 r.,
- p. XX – w ramach umowy zlecenie, w okresie od 1 lipca 2017 r. do chwili obecnej.

Asystenci obejmowali pomocą:

- w 2017 r. 9 rodzin, w tym brak rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
- w 2018 r. 6 rodzin, w tym brak rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
- w 2019 r. (do dnia kontroli) 6 rodzin, w tym brak rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,

przy zachowaniu zasady, iż asystenci równocześnie nie pracowali z więcej niż 15 rodzinami.

Na podstawie badanej dokumentacji ustalono, iż w okresie objętym kontrolą zatrudnieni asystenci rodziny posiadali wymagane kwalifikacje, zgodne z art. 12 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W aktach osobowych asystentów znajdowały się oświadczenia dotyczące spełniania wymagań wynikających z art. 12 pkt 2 i 4 ww. ustawy. U obu asystentów brakowało oświadczeń wynikających z art. 12 pkt 3. W trakcie kontroli obecny asystent p. XX uzupełniła brakujące oświadczenie.

W zakresie czynności asystentów nie uwzględniono wszystkich zadań, wynikających z art. 15 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W trakcie kontroli uzupełniono braki i poszerzono zakres czynności o brakujące zadania u obecnego asystenta p. XX.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 2 i pkt 4b:

- *tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,*
- *finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.*

Gmina Rogowo tworzy możliwość podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny. W okresie objętym kontrolą, asystenci podnosili swoje kwalifikacje poprzez szkolenia tematyczne. W budżecie Ośrodka zostały zaplanowane środki finansowe na szkolenia.

Praca asystentów nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 cyt. wyżej ustawy. Ponadto, stosownie do treści art. 17 ust. 4 ustawy, asystenci rodziny nie prowadzili postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

W okresie objętym kontrolą praca z rodzinami prowadzona była przez asystentów rodziny i pracowników socjalnych. Zgodnie z zapisami art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku, gdy Ośrodek Pomocy Społecznej powziął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Jeżeli z analizy sytuacji rodzinnej wynikała konieczność przydzielenia rodzinie asystenta, pracownik socjalny występował do Kierownika Ośrodka z wnioskiem o jego przydzielenie. Następnie Kierownik po analizie wniosku podejmował ustną decyzję o przydzieleniu asystenta rodziny.

Z rodziną podpisywano zgodę na współpracę z asystentem w oparciu o art. 8 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Podpisanie zgody z rodziną uważa się za początek współpracy. W przypadku trzech rodzin T.J.K., S.G., P.J. i S.J wyrażenie zgody na podjęcie współpracy rodziny z asystentem było pierwszym dokumentem, wniosek o przydzielenie był podpisywany z późniejszą datą.

Dotychczas nie było przypadku odmowy przyznania rodzinie asystenta.

Zbadano dokumentację wszystkich rodzin prowadzoną w okresie objętym kontrolą. Asystenci dokumentowali swoją pracę poprzez: analizę wstępną sytuacji rodziny, analizę sytuacji wychowawczej dziecka, analizę sytuacji zdrowotnej członków rodziny, analizę wyposażenia mieszkania rodziny, ocenę sytuacji rodziny, dziennik pracy z rodziną, miesięczną kartę czasu pracy, plan pracy z rodziną, sprawozdanie z pracy asystenta w środowisku rodziny (okresową ocenę sytuacji rodziny).

Nie we wszystkich rodzinach zachowana jest ciągłość prowadzenia dokumentów, w tym sporządzania sprawozdań (okresowych ocen sytuacji rodziny) – W.J., P.J., S.J. Sprawozdania były sporządzane z różną częstotliwością – w większości przypadków raz na miesiąc. Zdarzały się przypadki, że sprawozdania były sporządzane co pół roku. Czas sporządzania okresowych ocen sytuacji rodziny liczony był od wyrażenia zgody przez rodzinę.

Plany pracy opracowywane były wspólnie z rodziną, po dokonaniu oceny sytuacji rodziny. Dokument zawierał przewidywane efekty oraz uwzględniał terminy realizacji działań, co jest zgodne z zapisem art. 15 ust. 3 ww. ustawy. W niektórych rodzinach plan pracy był aktualizowany w zależności od potrzeb.

W zakresie koordynacji poradnictwa opisanego w art. 8 ustawy *o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”*.

Do chwili przeprowadzenia kontroli do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej nie wpłynął żaden wniosek wynikający z ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”.

W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 16: *monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z asystentem*.

Asystent rodziny p. XX prowadziła monitoring funkcjonowania rodziny po zakończeniu z nią pracy. Monitoring odbywał się poprzez wizyty w środowisku, dokumentowany był w miesięcznej karcie czasu pracy.

Decyzja o kontynuowaniu współpracy z rodziną lub jej zakończeniu podejmowana jest wspólnie przez asystenta rodziny z pracownikiem socjalnym i Kierownikiem Ośrodka w oparciu o przedstawione sprawozdanie. Zakończenie współpracy asystenta z rodziną następuje w przypadku zrealizowania planu pracy z rodziną i osiągnięcia celów określonych w planie pracy lub braku współpracy.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 7: *prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy*.

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej prowadzony jest na bieżąco przez pracowników GOPS. Realizując powyższe zadanie Ośrodek współpracuje z innymi służbami tj.: policją, oświatą, służbą zdrowia, pedagogami, psychologami. W zależności od problemów i potrzeb rodziny, podejmowane są dalsze działania.

W zakresie prowadzonego *monitoringu dzieci ze środowisk, w których występuje przemoc oraz jakie służby były zaangażowane w prace na rzecz rodziny*.

W rodzinach objętych asystenturą nie odnotowano znamion przemocy, nie były i nie są prowadzone żadne działania w tym zakresie.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.*

Na terenie gminy Rogowo nie funkcjonują placówki wsparcia dziennego w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Przy każdej ze szkół na terenie gminy zostały utworzone punkty przedszkolne, do których mogą uczęszczać również dzieci poniżej trzeciego roku życia. W miejscowości Stary Kobrzyniec i Rogowo działają pracownie (kawiarenki) komputerowe, z których głównie korzystają dzieci i młodzież. W bibliotekach prowadzone są spotkania dla dzieci, wspólne głośne czytanie książek, gry i zabawy. Działają także świetlice wiejskie, w których organizowane są pikniki rodzinne, imprezy okolicznościowe, spotkania, kursy kulinarne czy rękodzieła ludowe. Koło Gospodyń Wiejskich zapewnia letni wypoczynek dla dzieci połączony z innymi atrakcjami np. wyjazdy na basen. Boiska sportowe Orlik, kort do tenisa ziemnego oraz siłownia na świeżym powietrzu służą również rozwijaniu i utrwalaniu zamiłowań i umiejętności sportowych.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3b i 4c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,*
- *finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające.*

W okresie objętym kontrolą, na terenie gminy Rogowo nie funkcjonowały rodziny wspierające. W związku z tym nie ponoszono kosztów związanych z ich funkcjonowaniem i szkoleniem oraz nie była prowadzona oficjalna kampania informująca środowisko lokalne o możliwości pełnienia funkcji rodzin wspierających.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3a: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,*

oraz

- *w zakresie realizacji zapisu art. 10 ust. 3: praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej, organizowania dla rodzin spotkań.*

Gmina Rogowo zapewnia rodzinie przeżywającej trudności dostęp do bezpłatnego, specjalistycznego poradnictwa (socjalnego, prawnego, terapeutycznego, pedagogicznego, psychologicznego, usług opiekuńczych, mediacji). Szczegółowych informacji w tym zakresie udzieliła Kierownik GOPS.

W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 5: *współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.*

Gmina współfinansowała koszty związane z utrzymaniem wychowanków przebywających w pieczy zastępczej:

- w 2017 r. - wydatkowano kwotę: 2 372,02 zł,
- w 2018 r. - wydatkowano kwotę: 11 028,01 zł,
- w 2019 r. (do dnia kontroli) - wydatkowano kwotę: 6 829,55 zł.

W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 2: *opracowanie planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanym z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.*

Asystenci rodziny współpracowali z koordynatorem rodzinnej lub wychowawcą instytucjonalnej pieczy zastępczej w opracowywaniu planu pracy z rodziną, skoordynowanego z planem pomocy dziecku. Uczestniczyli również w posiedzeniach zespołu Okresowej Oceny ds. Sytuacji Dziecka. W jednym przypadku stwierdzono nieprawidłowość współpracy asystenta z rodziną zastępczą. Powyższe zadanie jest ustawowo przypisane Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie.

W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 6: *sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art.187 ust.3.*

Gmina sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazuje je wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Sprawozdania przekazywane były w następujących terminach (dane ustalono z CAS):

- a) za I półrocze 2017 r. w dniu 13 lipca 2017 r.,
- b) za II półrocze 2017 r. w dniu 10 stycznia 2018 r.,
- c) za I półrocze 2018 r. w dniu 17 lipca 2018 r.,
- d) za II półrocze 2018 r. w dniu 11 stycznia 2019 r.

Powyższa analiza wskazuje, iż zachowano ustawowe terminy określone w § 3 ust.1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz.U. z 2016 r. poz. 213).

Na podstawie powyższych ustaleń skontrolowaną działalność ocenia się pozytywnie z uchybieniami.¹

Stwierdzone uchybienie, odnoszące się do realizacji merytorycznych zadań w obszarze działalności GOPS określonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wynika z niedostatecznego stosowania przepisów prawa. Po zrealizowaniu poniżej podanego zalecenia, GOPS będzie wykonywać obowiązujące zadania w odpowiednim zakresie. Osobą odpowiedzialną za powstanie stwierdzonego uchybienia jest Kierownik GOPS p. Hanna Bońkowska.

Działając w oparciu o art. 197 d ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wydano następujące zalecenie pokontrolne:

1. Dokonać aktualizacji Statutu GOPS uwzględniającego obowiązujące przepisy prawa, w tym zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin wykonania zalecenia – do końca roku 2019 r.

¹Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen (na podstawie zarządzenia Nr 371/2017 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 11.12.2017 r., w sprawie wprowadzenia Regulaminu kontroli): pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności). Przez uchybienie należy rozumieć odstępstwo od stanu pożądanego o charakterze wyłącznie formalnym, nie powodujące następstw dla kontrolowanej działalności, zarówno w aspekcie finansowym, jak i wykonywania zadań.

2. Prowadzić dokumentację rodzin na bieżąco, z zachowaniem zasad systematyczności, rzetelności, chronologiczności, w tym sporządzać okresowe oceny sytuacji rodziny nie rzadziej, niż co pół roku, zgodnie z art. 15 ust 1 pkt 15. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.
3. Dopełniać obowiązku opracowywania i składania radzie gminy, w terminie do 31 marca każdego roku, rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawiania potrzeb związanych w tym zakresie zgodnie z art.179 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin wykonania zalecenia – niezwłocznie.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, za potwierdzeniem odbioru.

Kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

(podpis i pieczęć Wojewody)